

Navrhované změny zákona o soudech a soudcích a důvodová zpráva

Platné znění vybraných ustanovení zákona o soudech a soudcích s vyznačením navrhovaných změn a doplnění

Výkon státní správy soudů a působnost jejich orgánů

§ 123

(1) Ministerstvo vykonává státní správu Nejvyššího soudu a vrchních, krajských a okresních soudů tím, že

a) zajišťuje chod soudů po stránce organizační, zejména každoročně stanoví s ohledem na množství projednávaných věcí pro každý soud počty soudců, asistentů, vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků, vykonavatelů a dalších zaměstnanců u něj působících; u Nejvyššího soudu je stanoví po dohodě s předsedou tohoto soudu a u ostatních soudů po vyjádření příslušného předsedy soudu,

b) zajišťuje způsobem stanoveným tímto zákonem chod soudů po stránce personální,

c) zajišťuje chod soudů tím, že zabezpečuje financování jejich hospodaření a materiálního zabezpečení v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy a provádí kontroly hospodaření,7e)

d) stanoví krajským soudům v rámci schváleného rozpočtu kapitoly prostředky státního rozpočtu určené na hospodaření krajského soudu a okresních soudů v jeho obvodu minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu,

e) řídí a kontroluje výkon státní správy prováděný předsedy soudů ve věcech majetku státu a státního rozpočtu a stanoví působnost k výkonu státní správy soudů prováděnému předsedy soudů v ostatních věcech,

f) řídí a organizuje přípravnou službu justičních čekatelů, zejména stanoví pro každý krajský soud počty justičních čekatelů, provádí započtení doby výkonu jiné právnické funkce nebo praxe do přípravné služby (§ 110 odst. 3) a rozhoduje o započtení doby výkonu jiné právnické činnosti do přípravné služby (§ 110 odst. 4),

g) organizuje a zajišťuje odborné justiční zkoušky (§ 114 až 117),

h) schvaluje statut Justiční akademie a dohlíží na její vzdělávací a jinou činnost,

i) organizuje a řídí odbornou přípravu vyšších soudních úředníků, soudních vykonavatelů a dalších zaměstnanců soudů,

j) koordinuje a usměrňuje odbornou průpravu přísedících k výkonu jejich funkce,

k) sleduje chod práce soudních kanceláří,

l) organizuje a řídí výkon znalecké a tlumočnické činnosti v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem, 8)

m) usměrňuje a řídí využívání informačních technologií,

n) organizuje, řídí a kontroluje zabezpečení úkolů obranného a civilního nouzového plánování, ochrany utajovaných informací, bezpečnosti osob a majetku, požární ochrany a úkolů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

o) organizuje, řídí a kontroluje zveřejňování soudních rozhodnutí;

ep) plní další úkoly, stanoví-li tak tento zákon nebo zvláštní právní předpisy.

(2) Ministerstvo sleduje a hodnotí postup vrchních, krajských a okresních soudů v řízení a rozhodování pouze z hlediska dodržování zásad důstojnosti jednání a soudcovské etiky a zda v řízení nedochází ke zbytečným průtahům. K tomuto účelu ministerstvo, a to i s využitím elektronické evidence věcí, vedených u jednotlivých soudů,

- a) sleduje a vyhodnocuje stav soudních agend na základě výkazů a justiční statistiky,
- b) provádí prověrky soudních spisů a prověrky úrovně soudních jednání,
- c) vyřizuje stížnosti fyzických a právnických osob na postup soudů (dále jen "stížnosti").

(3) Ministerstvo sleduje postup vrchních, krajských a okresních soudů při tvorbě a změnách rozvrhu práce, vydané rozvrhy práce a rozdělování věcí podle rozvrhu práce.

(4) Získá-li ministerstvo v rámci plnění svých úkolů poznatky o nejednotnosti soudního rozhodování, dává Nejvyššímu soudu podněty k zaujetí stanoviska podle § 14 odst. 3.

§ 125

(1) Předseda vrchního soudu vykonává státní správu vrchního soudu tím, že

- a) zajišťuje chod soudu po stránce personální a organizační, zejména tím, že zajišťuje řádné obsazení soudu vyššími soudními úředníky, soudními tajemníky a dalšími zaměstnanci a vyřizuje personální věci soudců,
- b) dbá o odbornost soudců a vytváří podmínky pro její zvyšování,
- c) pečuje o zvyšování odborné úrovně vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků a ostatních zaměstnanců působících u vrchního soudu,
- d) dohlíží na řádný chod soudních kanceláří,
- e) zajišťuje poskytování informací soudem podle zvláštního právního předpisu, 9)

f) zajišťuje včasné zveřejňování soudních rozhodnutí,

fg) kontroluje činnost ředitele správy vrchního soudu,

gh) zajišťuje bezpečnost soudu a úkoly krizového řízení,

hi) plní další úkoly, stanoví-li tak tento zákon nebo zvláštní právní předpisy.

(2) Předseda vrchního soudu dbá o důstojnost jednání a dodržování zásad soudcovské etiky v řízeních, vedených u vrchního soudu, a o to, aby v těchto řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům. K tomu účelu, a to i s využitím elektronické evidence věcí, vedených u vrchního soudu,

- a) provádí prověrky soudních spisů,
- b) dohlíží na úroveň soudního jednání,
- c) vyřizuje stížnosti.

(3) V rámci úkolů uvedených v odstavci 2 písm. a) a b) podává předseda vrchního soudu ministerstvu podněty ke stížnostem pro porušení zákona, má-li za to, že jsou splněny podmínky podle zákona o trestním řízení soudním (trestní řád).

(4) Ředitel správy vrchního soudu, s výjimkou úkonů, ke kterým je podle tohoto zákona nebo zvláštních právních předpisů oprávněn pouze předseda soudu,

- a) zajišťuje provoz soudu po stránce hospodářské, materiální a finanční,
- b) vyřizuje personální věci zaměstnanců působících u tohoto soudu s výjimkou soudců,
- c) zajišťuje řádný chod soudních kanceláří,
- d) plní další úkoly související s výkonem státní správy soudu podle pokynů předsedy soudu.

§ 126

(1) Předseda krajského soudu vykonává státní správu krajského soudu a okresních soudů v jeho obvodu tím, že

- a) zajišťuje chod krajského soudu po stránce personální a organizační; za tím účelem zejména stanoví počty přísedících tohoto soudu, zajišťuje řádné obsazení soudu vyššími soudními úředníky, soudními tajemníky a dalšími zaměstnanci a vyřizuje personální věci soudců,
- b) prostředky státního rozpočtu, stanovené správcem kapitoly státního rozpočtu, rozepisuje pro hospodaření krajského soudu a pro hospodaření okresních soudů v jeho obvodu minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu nebo správcem kapitoly státního rozpočtu,
- c) pro účely rozpočtových opatření a vystavování limitů podle rozpočtových pravidel plní vůči okresním soudům v jeho obvodu funkci správce kapitoly státního rozpočtu,
- d) dbá o odbornost soudců a vytváří podmínky pro její zvyšování,
- e) pečuje o zvyšování odborné úrovně vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků, soudních vykonavatelů a ostatních zaměstnanců působících u krajského soudu a u okresních soudů v jeho obvodu,
- f) s přihlédnutím k vyjádření Justiční akademie zajišťuje výběr justičních čekatelů a s vybranými uchazeči uzavírá pracovní smlouvu,
- g) řídí a kontroluje přípravnou službu justičních čekatelů v obvodu krajského soudu a její výkon,
- h) řídí a kontroluje výkon státní správy okresních soudů prováděný jejich předsedy,
- i) pečuje o odbornou přípravu přísedících krajského soudu k výkonu jejich funkce a organizuje a koordinuje odbornou přípravu přísedících okresních soudů k výkonu jejich funkce,
- j) dohlíží na řádný chod soudních kanceláří,
- k) dohlíží na vedení seznamu znalců a tlumočnicků,
- l) zajišťuje poskytování informací krajským soudem podle zvláštního právního předpisu, 9)
- m) zajišťuje včasné zveřejňování soudních rozhodnutí,**
- ~~nn~~) kontroluje činnost ředitele správy krajského soudu,
- ~~no~~) zajišťuje bezpečnost krajského soudu a úkoly krizového řízení,
- ~~op~~) plní další úkoly, stanoví-li tak tento zákon nebo zvláštní právní předpisy.

(2) Předseda krajského soudu dbá o důstojnost jednání a dodržování zásad soudcovské etiky v řízeních, vedených u krajského soudu a u okresních soudů v jeho obvodu, a o to, aby v těchto řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům. K tomu účelu, a to i s využitím elektronické evidence věcí, vedených u krajského a okresních soudů,

- a) provádí prověrky soudních spisů,
- b) dohlíží na úroveň soudních jednání,
- c) vyřizuje stížnosti.

(3) V rámci úkolů uvedených v odstavci 2 písm. a) a b) podává předseda krajského soudu ministerstvu podněty ke stížnostem pro porušení zákona, má-li za to, že jsou splněny podmínky podle zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). Má-li za to, že podnět podaný nebo postoupený mu předsedou okresního soudu nesplňuje podmínky podle zákona o trestním řízení soudním (trestní řád), postoupí ho se svým stanoviskem ministerstvu.

(4) Ředitel správy krajského soudu, s výjimkou úkonů, ke kterým je podle tohoto zákona nebo zvláštních právních předpisů oprávněn pouze předseda soudu,

- a) zajišťuje provoz soudu po stránce hospodářské, materiální a finanční,
- b) vyřizuje personální věci zaměstnanců působících u tohoto soudu s výjimkou soudců,
- c) zajišťuje řádný chod soudních kanceláří,
- d) plní další úkoly související s výkonem státní správy soudu podle pokynů předsedy soudu.

§ 127

(1) Předseda okresního soudu vykonává státní správu okresního soudu tím, že

- a) zajišťuje chod soudu po stránce personální a organizační; za tím účelem zejména stanoví počty přísedících tohoto soudu, zajišťuje řádné obsazení soudu vyššími soudními úředníky, soudními tajemníky, soudními vykonavateli a dalšími zaměstnanci a vyřizuje personální věci soudců,
- b) dohlíží na přípravnou službu justičních čekatelů po dobu jejího výkonu u okresního soudu,
- c) dbá o odbornost soudců a vytváří podmínky pro její zvyšování,
- d) pečuje o zvyšování odborné úrovně vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků, soudních vykonavatelů a ostatních zaměstnanců působících u tohoto soudu,
- e) pečuje o odbornou přípravu přísedících okresního soudu k výkonu jejich funkce,
- f) dohlíží na řádný chod soudních kanceláří,
- g) zajišťuje poskytování informací soudem podle zvláštního právního předpisu 9)
- h) zajišťuje včasné zveřejňování soudních rozhodnutí,**
- hi) kontroluje činnost ředitele správy okresního soudu,
- ij) zajišťuje bezpečnost soudu a úkoly krizového řízení,
- jk) plní další úkoly, stanoví-li tak tento zákon nebo zvláštní právní předpisy.

§ 118a

Zveřejňování soudních rozhodnutí

(1) Soudy jsou povinny zveřejňovat pravomocná rozhodnutí ve věci samé, rozhodnutí, kterými se řízení končí, rozhodnutí o předběžném opatření, rozhodnutí o odkladném účinku, rozhodnutí o vzetí do vazby a rozhodnutí o prodloužení vazby.

(2) Nezveřejňují se platební rozkazy.

(3) Rozhodnutí podle odstavce 1 se zveřejňují do 15 pracovních dní ode dne nabytí právní moci; pokud rozhodnutí nebylo vyhotoveno ke dni právní moci, lhůta pro zveřejnění počíná běžet ode dne vyhotovení rozhodnutí.

(4) Po nabytí právní moci rozhodnutí ve věci samé nebo rozhodnutí, kterým se řízení končí, soud v téže lhůtě zveřejní i všechna rozhodnutí vydaná během tohoto soudního řízení, která byla zrušena, potvrzena nebo změněna soudem vyššího stupně, a rozhodnutí, která zrušují rozhodnutí soudů nižšího stupně. Zveřejňují se i opravná usnesení.

(5) Rozhodnutí se zveřejňují v informačním systému veřejné správy, jehož správcem je ministerstvo.

(6) Před zveřejněním soud v rozhodnutí anonymizuje údaje a učiní i další opatření k zajištění ochrany práv a právem chráněných zájmů podle zvláštních předpisů¹.

(7) Zveřejněním soudních rozhodnutí není dotčeno poskytování informací o rozhodovací činnosti soudů podle zvláštního zákona.²

Navrhovaná účinnost

„Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2021.“

1 Zejména zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, § 81 až § 90 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, obchodní tajemství podle § 504 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva

Vysvětlení nezbytnosti navrhované novely a odůvodnění jejích hlavních principů

Soudní rozhodnutí v České republice jsou formálně závazná pouze v dané věci (nemají precedenční charakter, neboť český právní řád je koncipován jako systém psaného práva). Přesto **nelze přehlížet význam a závaznost, kterou soudním rozhodnutím přiznává právní doktrína i judikatura vrcholných soudů.**³

Součástí naší právní kultury je zásada **stare decisis**, tedy zásada stejného rozhodování stejných věcí, jako součást principu formální spravedlnosti. Tato zásada našla i svoje pozitivně právní zakotvení v § 13 nového občanského zákoníku. Rozhodování soudů musí naplňovat požadavky **předvídatelnosti, transparentnosti a rovnosti**.

Princip předvídatelnosti znamená, že účastníci právních vztahů mohou legitimně očekávat, že státní orgány budou ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovat stejně.⁴ Předvídatelnost rozhodování neoddělitelně souvisí s požadavkem, aby soudy vykládaly a aplikovaly **právní úpravu ve srovnatelných situacích stejně.**⁵ Adresáti právních norem musejí mít vždy alespoň rámcovou představu o tom, zda jednání, kterého se dopouštějí, je jednáním právně dovoleným nebo zakázaným.⁶ Toto pravidlo je o to důležitější, pokud jde o novou právní úpravu, kde prozatím neexistuje judikatura vrcholných soudů (např. nový občanský zákoník).

Výše uvedené požadavky se nutně odrážejí do rozsahu zásady *iura novit curia*, tedy **soud zná právo.**⁷ Soud musí při svém rozhodování zohledňovat psané právo, ale i relevantní judikaturu vrcholných soudů a také vlastní judikaturu, a dokonce i judikaturu soudů ostatních. Rozhodnutí jsou tak fakticky považována za **jeden z pramenů práva**. K tomuto závěru dospěl i Evropský soud pro lidská práva, který za „právo“ považuje právní předpis v té podobě, jak je aplikován soudy – to znamená, zahrnuje i judikaturu.⁸

Aby soudní rozhodnutí mohla fakticky plnit tento význam, je nezbytné, aby byla **přístupná nejen soudům, ale i veřejnosti**.

3 Např. náleží Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 1966/18, body 14 a 15, náleží Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05 (N 170/42 SbNU 455). Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2004, čj. 2 Afs 47/2004, č. 398/2004 Sb. NSS, dostupné na www.nssoud.cz.

4 Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2571/16 (N 214/83 SbNU 391), bod 16; náleží Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2018, sp. zn. I. ÚS 3755/17, bod 25, či náleží Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 252/04, (N 16/36 SbNU 173). Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

5 Nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 1966/18, body 15. Dostupný na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

6 Nález Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05 (N 170/42 SbNU 455). Dostupný na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

7 Srov. např. BOBEK, Michal, Zdeněk KÜHN, Pavel MOLEK, Radim POLČÁK a Ladislav VYHNÁNEK. Judikatura a právní argumentace. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Auditorium, 2013. ISBN 978-80-87284-35-3. Str. 178.

8 Srov. rozsudek velkého senátu ESLP Kruslin proti Francii ze dne 24. 4. 1990, č. 11801/85. § 29. Rozsudek Velkého senátu ESLP SANOMA UITGEVERS B. V. proti Nizozemsku ze dne 14. 9. 2010, č. 38224/03, § 81-83.

Zvláštní význam pak zveřejňování judikatury má ve věcech, ve kterých je výrazný prostor pro **soudcovské uvážení** (např. rozhodování o nemajetkové újmě u ochrany osobnosti, u odškodnění za usmrcení či ublížení na zdraví, ale i v dalších oblastech – stanovení výše výživného, prominutí soudních poplatků, ustanovování právního zástupce za sníženou odměnu, existence vazebních důvodů). V těchto případech zveřejnění rozhodnutí umožní veřejnosti získat představu, jaké okolnosti jsou pro soudy podstatné například při zvažování přiznané výše újmy, a tím si mohou vytvořit i legitimní představu o svém nároku.

Zveřejnění rozhodnutí má také přispět k **edukaci občanů**, kteří pak lépe porozumějí soudnímu rozhodování a budou mít podklady pro přijímání informovaných rozhodnutí. Rovněž důležitý význam zveřejňování rozhodnutí je **kontrola veřejnosti** (laické i odborné) nad soudním rozhodováním, a tím zvyšování důvěry veřejnosti v soudní moc.

Zveřejňování judikatury je tak jedním z důležitých aspektů přispívajícím k **právní jistotě občanů, stabilitě práva a transparentnímu a předvídatelnému rozhodování soudů, a tím i ke zvyšování důvěry veřejnosti ve státní moc.**

Zahraniční srovnání a aktuální stav v České republice

Evropská unie směřuje k elektronizaci justice a online sdílení informací v oblasti justice již od června roku 2007. Jedním z předpokladů sdílení informací je i fungující databáze vnitrostátní judikatury. Evropská komise opakovaně vydává hodnotící zprávu fungování soudnictví v Evropské unii, kde je srovnán přístup veřejnosti k soudním rozhodnutím v jednotlivých členských zemích. V roce 2016⁹ Česká republika byla na jednom z posledních míst v žebříčku. Evropská komise považovala v České republice za zveřejněná pouze rozhodnutí soudů nejvyšší instance. Mezi země s nejlepším přístupem k judikatuře patří i Slovensko, Maďarsko i Rumunsko.

Například Slovenská republika zřídila již v roce 2012 databázi všech pravomocných rozhodnutí svých soudů (včetně správní větve) a zveřejňuje v ní téměř všechna soudní rozhodnutí (např. s výjimkou platebních rozkazů). Povinnost zveřejňovat rozhodnutí vyplývá přímo ze zákona.¹⁰ Slovenská evidence rozhodnutí obsahovala na začátku září 2019 přes 3 miliony rozhodnutí.¹¹ Jak ukazují průzkumy, zveřejňování rozhodnutí zde významně přispělo k důvěře veřejnosti v soudnictví.¹²

V České republice zveřejňují svá rozhodnutí Ústavní soud, Nejvyšší soud i Nejvyšší správní soud (včetně významných správních rozhodnutí krajských soudů), a to každý zvlášť ve své veřejně přístupné databázi. Vedle toho Ministerstvo spravedlnosti vede databázi významných rozhodnutí okresních, krajských a vrchních soudů, která je od roku 2011 bezplatně dostupná přes portál Ministerstva spravedlnosti či Nejvyššího soudu. Skutečný

9 Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE. The 2016 EU justice scoreboard [online]. 2016, [cit. 2016-09-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf.

10 Zákon č. 385/2000, o sudcoch a prisediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

11 Databáze je přístupná na internetových stránkách provozovaných Ministerstvem spravedlnosti Slovenské republiky: <https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/zoznam/rozhodnutie>.

12 Viz analýza Pirátů: Vynikající a otevřeně soudnictví. Dostupná na: <https://www.pirati.cz/tiskove-zpravy/piratske-navrhy-pro-vylepseni-ceskeho-soudnictvi.html>.

počet rozhodnutí v databázi (počátkem září 2019 obsahovala cca 3300 rozhodnutí) i výzkum provedený veřejným ochráncem práv v roce 2016 (šetření ochránce sp. zn. 4292/2015/VOP¹³) vypovídá o tom, že naplněnost databáze není dostatečná, aby mohla plnit účel zveřejňování judikatury. Jeden z důvodů nízké naplněnosti databáze (viz šetření ochránce) je nutnost výběru rozhodnutí do databáze (soudy se domnívají, že jejich rozhodnutí nejsou tak významná, aby byla do databáze zahrnuta). Ze šetření ochránce také vyplynulo, že Ministerstvo spravedlnosti nemá dostatečné prostředky, jak soudy přimět ke zveřejňování svých rozhodnutí.

Poukazy na současnou **nedostatečnou publikaci judikatury** rovněž zaznívají z řad odborné veřejnosti,¹⁴ ale i laické veřejnosti (např. požadavky *Rekonstrukce státu*).

Vláda uložila ministru spravedlnosti povinnost splnit akční plán,¹⁵ jehož součástí je závazek zveřejňovat (zpřístupňovat) texty pravomocných rozhodnutí vrchních, krajských a okresních soudů v elektronické podobě (online). Za koncové datum pro vytvoření anonymizéru bylo určeno 31. 12. 2018 a pro zveřejnění rozsudků v jedné soudní agendě 31. 12. 2020.

V současné době Ministerstvo spravedlnosti navrhuje systematické zveřejňování pravomocných rozhodnutí u některých agend krajských soudů, a to změnou níže uvedené instrukce. Jak je popsáno dále, tato úprava však sama o sobě není vhodným nástrojem k zajištění zveřejňování soudních rozhodnutí. Proto je nezbytné přijmout i odpovídající změnu zákona o soudech a soudcích.

Zhodnocení platného právního stavu

Soudy mají povinnost na základě žádosti poskytnout svá rozhodnutí [srov. § 11 odst. 4 písm. b) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, konkretizující základní právo na informace zaručené čl. 17 Listiny základních práv a svobod na poli rozhodovací činnosti soudů].

V České republice však v současné době žádný zákon neukládá soudům povinnost systematicky zveřejňovat svá rozhodnutí. Pouze instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 20/2002-SM, ze dne 20. června 2002, kterou se upravuje postup při evidenci a zařazování rozhodnutí okresních, krajských a vrchních soudů do systému elektronické evidence soudní judikatury, upravuje postup okresních, krajských a vrchních soudů při zveřejňování tzv. významných rozhodnutí v Evidenci soudních rozhodnutí vrchních a krajských soudů. Z pohledu zákona jde však o dobrovolné zveřejňování informací podle § 5 odst. 7 zákona o svobodném přístupu k informacím, na které veřejnost nemá nárok.

13 Dostupné v Evidenci stanovisek ochránce (ESO): <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4496>.

14 POSPÍŠIL, Ivo. Závaznost soudní judikatury: východiska a limity v podmínkách právního státu. Právní prostor [online]. 07.06.2018. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/zavaznost-soudni-judikatury-vychodiska-a-limity-v-podminkach-pravniho-statu>. PASEKOVÁ, Eva. Pirát Michálek: V justici převládá tajnostkářství. Majetek soudců i rozsudky musí být veřejné. Česká justice [online]. 15.12.2018. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/12/pirat-michalek-justici-prevlada-tajnostkarstvi-majetek-soudcu-i-rozsudky-musi-byt-verejne/>.

15 Usnesením vlády České republiky ze dne 31. července 2018 č. 499 uložila ministru povinnost plnit Akční plán České republiky Partnerství pro otevřené vládnutí na období let 2018 až 2020.

Cílem Ministerstva spravedlnosti (dále také „ministerstvo“) je postupně začít zveřejňovat (téměř) všechna rozhodnutí nižších soudů.¹⁶ Ačkoliv, jak vyplynulo z výše uvedeného výzkumu veřejného ochránce práv, ministerstvo k tomu cíli směřuje podle svých příslibů již delší dobu, prozatím pokroky ve zvýšení počtu zveřejněných rozhodnutí nenastaly. V současné době ministerstvo chce zvýšit počet zveřejněných rozhodnutí změnou předmětné instrukce. Obecně by však instrukce ministerstva měla provádět právní úpravu danou zákonem. Ta však v případě povinného systematického zveřejnění soudních rozhodnutí, jak je výše uvedeno, neexistuje.

Navíc samotná instrukce nezajistí dostatečnou vymahatelnost plnění povinnosti zveřejňovat rozhodnutí. Ačkoliv instrukce je závazná pro své adresáty (zde státní správu soudu), její existence zasahuje i do práv a povinností jednotlivce. Aby se však veřejnost mohla spoléhat na zveřejňování soudních rozhodnutí, tedy aby povinnost soudů zveřejňovat rozhodnutí byla vymahatelná, musí být tato povinnost uložena soudům zákonnou úpravou, která tu však chybí. Pro lepší vymahatelnost povinnosti veřejností tak navrhujeme zakotvit povinnost zveřejňovat soudní rozhodnutí v zákoně o soudech a soudcích. Aby byla zvýšena vymahatelnost této povinnosti i ze strany Ministerstva spravedlnosti, návrh ukládá předsedům okresních, krajských a vrchních soudů povinnost zajistit včasné zveřejňování soudních rozhodnutí. Za organizaci, řízení a kontrolu zveřejňování rozhodnutí bude odpovědné Ministerstvo spravedlnosti.

Navrhované znění

A. Typy zveřejňovaných rozhodnutí

Cílem zveřejňování rozhodnutí je zejména informovat veřejnost o rozhodovací praxi soudů. Proto se budou zveřejňovat zejména rozhodnutí, která k tomu svým obsahem mohou přispět. Půjde o

- **rozhodnutí ve věci samé**, tzn. všechny typy rozsudků (včetně rozsudků mezitímních a částečných, pro uznání či pro zmeškání) a usnesení, pokud zákon stanoví, že se jím rozhoduje ve věci samé (např. v řízení o žalobě z rušené držby, o schválení smíru);
- **rozhodnutí, kterými se řízení končí** (vedle většiny rozhodnutí ve věci půjde zejména o rozhodnutí, kterým byl odmítnut návrh na zahájení řízení nebo kterým bylo řízení zastaveno, u odvolacích soudů i rozhodnutí o potvrzení rozhodnutí soudu prvního stupně, jeho změně, včetně vydání usnesení o schválení smíru odvolacím soudem, popřípadě zrušení rozhodnutí a zastavení řízení či postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží, ale i v případě kasačního rozhodnutí odvolacího soudu, kdy odvolací soud zruší rozhodnutí soudu prvního stupně a postoupí věc věcně příslušnému soudu nebo přikáže věc jinému senátu nebo soudu, rozhodnutí odvolacího soudu, kterým odvolací soud zruší rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, rozhodnutí odvolacího soudu,

¹⁶ Viz vyjádření tehdejšího ministra Jana Kněžíčka v článku: ŠTEFAN, Václav. Online rozsudek. Ministerstvo zavede databázi soudních rozhodnutí, na Slovensku funguje už šest let. IRozhlas [online]. 23. ledna 2019. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/databaze-soudnich-rozhodnuti-verejny-rozsudek-soud-ministerstvo-spravedlnosti_1901231030_haf.

kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost);

- **rozhodnutí o předběžném opatření** podle občanského soudního řádu, soudního řádu správního i trestního řádu (i když zajišťují pouze prozatímní úpravu řešené otázky, považuje se za důležité je zveřejňovat, neboť vypovídají o skutkových okolnostech, u kterých soud shledal nutnost přijetí předběžné úpravy před konečným rozhodnutím ve věci);
- **rozhodnutí o vzetí do vazby a o dalším trvání vazby** (vzetí do vazby je závažný zásah do lidské svobody založený na splnění přísných zákonem daných skutkových podmínek, zveřejnění proto může být důležitých vodítkem pro posouzení, jak soudy dané podmínky vykládají);
- **rozhodnutí o odkladném účinku** podle občanského soudního řádu, trestního řádu i soudního řádu správního, (a to opět pro lepší předvídatelnost, jak soudy definují podmínky pro vyhovění žádosti o přiznání odkladného účinku).

Pro úplnou vypovídající hodnotu zveřejněných rozhodnutí se po nabytí právní moci rozhodnutí ve věci samé nebo rozhodnutí, kterým se řízení končí, v téže lhůtě zveřejní i všechna rozhodnutí vydaná během tohoto soudního řízení, která byla zrušena, potvrzena nebo změněna soudem vyššího stupně, a rozhodnutí, která zrušují rozhodnutí soudů nižšího stupně. Ze stejného důvodu je nezbytné zveřejňovat také opravná usnesení.

Nezveřejňují se platební rozkazy (ani elektronické platební rozkazy, evropské, směnečné či šekové), jelikož se předpokládá, že vzhledem ke svému obsahu by nepřispěly k naplnění cíle databáze.

Lhůta pro zveřejnění

Zveřejňují se pouze pravomocná rozhodnutí. Rozhodnutí se v databázi zveřejní do 15 pracovních dnů ode dne nabytí právní moci. Za situace, že rozhodnutí nebylo ke dni právní moci vyhotoveno, návrh počítá s tím, že v takových případech lhůta pro zveřejnění počíná běžet ode dne vyhotovení rozhodnutí.

Ochrana osobních údajů a jiných právem chráněných zájmů

Před zveřejněním je nutno přijmout patřičná opatření nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu a veřejnou bezpečnost (čl. 17 odst. 4 Listiny) a ochranu osobnosti a ochranu před neoprávněným zveřejňováním údajů o osobě (čl. 10 Listiny, § 81 a násl. občanského zákoníku). Před zveřejněním se rozhodnutí anonymizuje obdobně jako soudní rozhodnutí poskytovaná na základě žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Učiní se i další opatření k zajištění ochrany práv a právem chráněných zájmů podle zvláštních předpisů, např. vynechá se obchodní tajemství (§ 504 občanského zákoníku), utajovaná skutečnost (zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti) atd.

Účinnost

Jelikož se předpokládá, že zveřejňování rozhodnutí soudů bude v praxi postupné, navrhuje se odložit účinnost ustanovení zakládajících povinnost zveřejňovat rozhodnutí k 1. lednu 2021, aby ministerstvo mělo dostatek času zajistit všem soudům technické prostředky (tj. zejména anonymizér rozhodnutí).

Vztah k zákonu o svobodném přístupu k informacím

Navrhovaná úprava výslovně upravuje vztah zveřejňování soudních rozhodnutí v databázi a zákona o svobodném přístupu k informacím, aby předešla případným sporům v praxi. Zveřejňování soudních rozhodnutí není speciální úpravou ve smyslu § 2 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím. Znamená to, že vedle zveřejňování rozhodnutí v databázi soudy budou i nadále povinny poskytovat rozhodnutí na základě žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím (jde tak o rozšíření povinnosti soudů podle § 5 zákona o svobodném přístupu k informacím aktivně zveřejňovat určité informace). Zůstane tak zachována kontrola veřejnosti, která bude moci získat i rozhodnutí na základě žádosti (zejména důležité u rozhodnutí, která v databázi nebudou zveřejňována v souladu s předloženým návrhem, případně u rozhodnutí, která v databázi podle předloženého návrhu mají být, avšak z jakéhokoliv důvodu v ní zveřejněna nebudou). Přesto se předpokládá, že dojde k výraznějšímu odlehčení zatížení soudů žádostmi o informace, neboť z velké části je tvoří právě žádosti o konkrétní rozhodnutí. Pokud i přes rozšíření vědomí společnosti o možnosti bezplatně vyhledat rozhodnutí ve veřejné databázi soud žádost o rozhodnutí obdrží, v souladu s § 6 zákona o svobodném přístupu k informacím bude moci odkázat na rozhodnutí zveřejněné v databázi.

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Předkládaný návrh zákona není v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.

C. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaná právní úprava není v kolizi s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

D. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

E. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah

Předpokládá se, že uzákonění povinnosti soudů zveřejňovat rozhodnutí oproti plánu Ministerstva spravedlnosti postupně zveřejňovat rozhodnutí soudů na základě své instrukce nebude mít další finanční dopady na státní rozpočet. Stejně jako zveřejňování rozhodnutí

jen na základě instrukce přinese tato úprava i snížení nákladů soudů na vyřizování žádostí o informace. Návrh nemá žádný finanční dopad na rozpočty obcí a krajů.

F. Předpokládané sociální dopady a dopady na podnikatelské prostředí a životní prostředí

Předkládaný návrh zákona nebude mít negativní hospodářský ani finanční dopad na podnikatelské prostředí České republiky.

Nepředpokládají se ani negativní dopady na životní prostředí. Nemá negativní dopady ani do sociální oblasti.

G. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Návrh zákona plně respektuje ochranu soukromí a osobních údajů a nijak do ní nezasahuje. Rozhodnutí budou zveřejňována plně v souladu s pravidly ochrany osobních údajů dotčených osob.

H. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava neobsahuje žádná korupční rizika.

I. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá žádné dopady na bezpečnost nebo obranu státu ani tyto oblasti nijak negativně neovlivňuje, a není proto pro ně relevantní.